

Megjelenik hetenkint háromszor u. m. kedden, csütörtökön és szombaton.

Előfizetési díj:

Egész évre	10	frt.	o.	é.
Félévre	5	"	"	"
Évnyegyedre	3	"	"	"
Egy órára	1	"	"	"

Szerkesztői szállás:

belső fordulószó 122 szám.

Kiadó hivatal:

középutca Stein J. könyvkereskedése.

KOLOZSVÁRI KÖZLÖNY.

POLITIKAI ÉS KÖZGAZDÁSZATI LAP.

Hirdetési díj:

3t hásábos garmond sorért 1-ször 7 kr. 2-szor 6 kr. 3-szor 5 kr. s minden hirdetés után 30 kr. bélyegdíj.

Hirdetések felvételnek:

Bécsben: Oppellik Alajosnál (Wollzeile 22.)
Haasensteint és Voglernt (Neuer Markt 11 szám.)
Pesten: Zeisler M. (Király utca 60 sz.)

Nyilttérri cikkek

sora után 20 kr. előleg beküldése mellett a szerkesztőséghez csimsendők.
Előfizetés s hirdetés a kiadó-hivatalnál letetik.

Előfizetési felhívás

„K. KÖZLÖNY“

1870-ki XV-dik évfolyamára.

Hogy t. olvasóink a **küszöbön álló nagy fontosságú harci eseményekről** rögtön és pontosan értesülhessenek, minden nevezetesebb eseményről **eredeti távsürgönyöket közlendünk.** A lap megjelenése közben érkezett távsürgönyöket külön adjuk ki és **vidékre is külön expediatjuk.** A más lapok által hozott táviratokat a „Legujabb“ rovatban találják fel t. olvasóink; ha a pesti táviratokkal érkeznek nevezetesebb hírek, ezeket a „K. Közlöny“ rendkívüli mellékleteként, **a pesti lapok megérkezése után pár órával, külön lenyomatban hordatjuk szét.**

A Szerkesztőség.

Előfizetési-díj:

Egész évre 10 frt., félévre 5 frt 50., évnyegyedre 3 frt., egy órára 1 frt. o. é.

Az előfizetési pénzek posta-utalvánnyal kiadó Stein Jánoshoz (bel-középutcai könyvkereskedésébe) küldendők, hol a pontos szétküldésről gondoskodva van.

Fel-Csernátón, aug. 8. 1870.

Könnybe mártott tollal, a fájdalom és részvétől reszkető kézzel írom e sorokat, melyek falvánk egy részének, kaszálókertjeinknek, határunknak árvíz okozta pusztulását hirdetik.

Augusztus 5-kén déli 12 órakor, midőn minden mozogni tudó ember, a sok és a munkás kezek hiánya miatt már is megkésétt aratással volt elfoglalva a falutól távol fekvő határterezszen; midőn még az anyák is bezárva apró gyermekeiket a házba, kiejtették a mezőre aratással izadó férjeiknek és munkásaiknak ételt és italt vinni; midőn tehetetlen öregeken, gyermekeken és betegeken kívül alig volt valaki családi tűzhelye körül, egy borzasztó felhőszakadás történt a falu közelében lévő erdőn, minek következtében az erdei patakok többől magasságu rohammal borították el a patakok jobb- és balpartján fekvő telkeket, házakat, csűröket, istalókat, kerteket. Szóval: minden újjokba eső tárgyat magával sodort az ár; a helyeikből kisodort élő és épületekből barikádok között az árvíz, s a felbőszült hullám más irányt véve, a falu derekán az épületeken keresztül tört útat magának.

Félóráig tartott a vízroham, mely idő alatt a vést sejtő lakosok haza sietve a mezőről, szembe találtak házokat, takarmányaikat. Hát a házba maradt gyermekekkel, öregekkel és betegekkel mi történt?

Micsoda érzéssel, micsoda aggodalom- és kétségbeeséssel nézték a magasabb helyekről a nagy szerű pusztulást, egész életbeli kereseményeknek megemmesülését, leírni lehetetlen?

Én, ki e szomorú sorokat írom, a vész perczeiben nem voltam honn, délután 3 órakor érkeztem haza. Útam a patakkal szembe vezetett haza, Al Csernátón falun alól meglepetve szemlétem a mezőt elborított nagy vízutomeget. Benn a faluba egy jó mérföld hosszúságu patak melletti utcában tömötten fekvő telkek alsóbb részeit vízzel elborította talátnam. Sok ház, istálló, csűr vízzel vala telve; a kertek, kaszálók eliszalolva; a gátak elszakadva és a felső faluból lehozott épületekkel, házi butorokkal, kertekkel, állatok hulláival a víz mellett helyek elboritva.

Haza érve kétségbeesve, jajveszékelve talátnam a népet, végig jártam a pusztulás színhelyét, a felbőszült hullámok már meg voltak hunyászokodva; de az emberi érzelmet és fájdalmat — a sírást, a leirhatatlan vész okozta könnyeket megáradva talátnam.

Végig menve a pusztulás színhelyén, megilletődve hallgattam az egyes borzasztó jeleneteket, melyekből itt csak néhányat említek meg.

Egy 88 éves nő több év óta végegyengülés következtében ágyban fekvő, a falu felső végén egy kis házba, éppen a patak partján, egyedül volt honn, s jóllehet a szomszédságból minden épületeket elsodort az árvíz, ő maga a kis hajlékban éppen megmaradt; szerencséjére sem ajtót, sem ab-

lakot nem tudott megnyitni, s ez okon kevés viz szivárgott be a házba, mint maga mondá: az imádság megtartotta. Ne bámuld ember Dánielt a tűzes kemenczében, hanem bámuld ezt a gyámoltalant!

Egy más világtalan, 70 éves nő, ágyban fekvő beteg, viszont egyedül bezárva egy házba, éppen megmaradt házastól, jól lehet az ablakon berobanó viz megtöltve a szobát s a beteggel együtt annyira fölemelte ágyát, hogy kezével a padlás-hoz kapaszkodhatott. Egy harmadik öreg és nyomorék nő viszont megmaradt egy régi rozszant házban, elsodortatván körülte az erős épületeket.

Alább egy molnár egész családjával honn volt, egy perc alatt elboritva a víztől, az apa három gyermekét összeölelve, midőn fejük fölött a ház összeomlott, a víz által elsodortattak. A molnár és nője élve kiszabadultak a fák tetejéhez kapaszkodva, három gyermekük és a szolgáló odavesztek; még eddig ezek közül csak egy találtatott meghalva.

Egy más apa két gyermekét bonya alá szorítva, más kezével egy gerendához kapaszkodva, szerencsésen megmenekült.

Összesen tíz gyermek lett a vész áldozata, egy szopógyermeket, a vízzel telt házba búcsójában élve találtak, a padlást felbontva szerencsésen visszaadták a kétségbeesett anyának.

Az egyes esetek is borzasztók, hát ha az egészet elgondoljuk?

Összesen 60 — írva: hatvan lakjóságot rongált meg a vízár. Némelyiknek csak a helye maradt meg; más helyre anyai romot gyűjtött, hogy azok eltakarítására betek és hónapok kivántatnak. Vannak olyan családok is, hogy a rajtok lévő vásott ruházaton kívül semmijök se maradt. Az egész községben egy sincs, a ki kisebb-nagyobb mértékben kárt ne szenvedett volna. Az összes kár a 100,000 — százezer forintot felülhaladja.

Ha az Idvezítő megsíratta Jézusálem pusztulását, ti is keresztények ne tagadjátok meg a részvét könnyét az árvíz sújtotta szerencsétlenektől. Isten óvjon minden községet a buni és csernátóni szerencsétlen eseményektől!

Vitályos György, *)
ev. ref. lelkész.

Szabadka, julius végén.

A minap Horn az ex omnibus aliquid-féle axioma értelme szerint hallatá szavát a külügyi dolgokban is, és azon eredményre jutott okoskodásában: hogy a francia-poros háború elvégre talán a monarchiai elvnek is haláláldófést adhat.

Mint látjuk, ő sem állította fel e tételt positive, csak „talán“ és „adhat“ szavakkal siklik ki a bebizonyítás kötelessége alul.

Ez a legkönnyebb módja az újságírásnak, hanem komoly emberekhez nem illő mesterség.

Mert, midőn az ember merész állításokat kockáztat, köteles alapos voltukat komoly érvekkel kimutatni.

Ezt ő nem tette; a mi annak jele, hogy csak valami újat és nagyot akart mondani, s azt hitte, minden olvasója esküdni fog a mester szavára.

Szerencséjére a hazának, a „Neue Fr. Lloyd“ szavait olvasói sem vehetik komolyan, s így félelemre sincs ok, bár Horn úr golyó nélküli fegyvere nagyot pukkant.

Igen, mi egy cseppet sem félünk a „monarchismus elvének feladásá“tól s ennek folytán az afféle „egyesült európai államok“ megtestesülésétől, nem pedig azért: mert az európai nemzetek és államok individualis életüket bármelyik hatalmas nemzet és állam kedvéért sem áldoznák fel; de attól mégis tartunk, hogy a „Neue Freie Lloyd“ némely olvasójára azon lehangoló hatást tehet, melyet egyes, a cosmopolitismus tanától áthatott ugynevezett világpolgárnál észlelünk, kik hazájok s nemzetük minden nemesebb ambíciójáról lemondva, csupán a nagy emberiség tagjainak vallják magukat, s midőn ezt teszik, fölmentve érzik magukat a hazafiság követelne minden áldozatok, s így bizonytalán a honvédség legszen-

*) A magyarbani lapok tisztelettel felkértenek ezen cikkek közlésére s a történetű könyv-adományok kézbesítésére.

V. Gy.

A szerencsétlen felcsernátóni vizkárosultak javára begyűltendő adományokat szerkesztőségünk is elfogadja s illő helyre küldi át.

Szerk.

tebb kötelessége alul is, igen természetesen! mert hiszen a hon védelme tán az épen felállított „egyesült európai államok“ eszméjének megtestesülését akadályozná meg, s ezt Horn úr nem akarhatja.

De hát mit is akart voltaképpen Horn úr a monarchiai elvnek szánt haláláldófési ábrándjával s az egyesült európai államok eszméjének felállításával elérni?

Semmi egyebet, mint hogy nagy szabásu (?) államférfiúi tehetségéről tanúságot nyújtson, s francia-magyar cosmopoliticus hajlamainak engedve, bemutassa: mikép ő sem magyar, sem francia, hanem világpolgár politikát követ, melyre a „N. Fr. Lloyd“ olvasóit is előkészíteni honfias kötelességének tartja.

Az is megeshetik, hogy semmit sem is gondolt, midőn egy lélekzettel oly nagyokat mondott; a szép phrázis kedvéért adta magát jóslásra, és azt hitte: miután a jóslat teljesülését a mai ivadéok ugy sem éri el, mentve van az ő státusférfiúi reputatioja; ebben igaza lehet, csak hogy a jósláshoz egy Széchenyi kívántatik, Horn pedig még nem nőtte ki magát Széchenyivé; nem, mert a rövid képviselősége alatt jelentkezett, gyarlóságot tanúsító interpellatiók még nem teszik azzá, különben való igaz, hogy a magyar komoly észjárás nem is követi H. urat.

De ki is követhetné őt megmagyarázhatlan szökdeléseiben, melyekkel Tisza, Jókay és Csernátóny közt ballance-iroz?

Ó majd egyik, majd másikkal tépelődik, s utoljára is csak abban egyez meg velök, hogy egyaránt gyűlöli a kormányt, a jobbpártot, mely nem ad tért és világot az ő világnézeteinek.

Ugyan kísérelje meg Horn úr valahára a komoly realismust, a mint ennek a magyar nemzeti bank kérdésében világos jelét is adta, meglátja, mindjárt vége szakad excentricitásának.

Nincs iszonyubb mania a mindenáron feltűnésre vágyakozásnál, s ugy látszik, H. úr ebben szenved.

Vajjon nem kölcsönözhetnők-e oda e hüi törekvést, e veszedelmes tulajdönt ugynevezett jóbarátinknak, kik Magyarország halálós ellenségei? Ha tehetnők, ha tennők, ez lenne ellenök a leghatalmasabb fegyver.

Mióta szerencsénk van az új phrazeologiához, mindennaposá lett a hazaárulási vád és czim, s ennek ürügye alatt már oda jutánk, hogy a törpe epigonok minduntalan sárral dobálják az érdeműs hazafiakat. Az állam erkölcsi alapjának aláadásában valóban következetesek Horn úr és társai. És vajjon kikért, miért teszik azt? Küldöinkért, a hazaért — mondják ök. Ugy látszik, inkább a hiúság oltárán foly az áldozat, s nem ritkán a haza érdekében ugy szavaznak, mintha a pillanat érdekeit tartva szem előtt, észre sem vennék, hogy veszélyeztetik az örök időkhig tartható hasznót, mely abban nyilvánul: ha az igazságért harcolunk.

Antunovits József.

Beltűgy.

Központi telekkönyvezés, t. i. az 1868. I-es t. cz. életbeletétele előtt már fennállott vasúti- és csatorna-vállalatok tárgyában az igazságügyminiszterium a közlekedésivel egyetértőleg egy rendeletet fog közzélekedni kibocsátani, mely szerint, tekintettel arra, hogy valamennyi régibb vasút és csatorna telekkönyvezése hátralekban van s mivel a határidő nemsokára letelik s így tömegesen fog azok telekkönyvezése kérelmet s a törvényben meghatározott két közlekedési miniszterialis hivatalnok ki- rendelése mindentűvé egyszerre lehetlen, a kitűzött hitelesítési nap csak bejelentendő a közlekedési miniszteriumnak s ez egy tagját kiktűdheti ugyan, de jelenléte a hitelesítéshez nem okvetlen szükséges. — E rendelet Horvátországra is kiterjed.

Metz előtt mily haderők fognak mérközni?

A „Pest. Lloyd“ katonai munkatársa így ír a nagy csata előestéjén (aug. 6-kán).

„Metz által a megjelölt hadvonalon oly erősítést nyer a francia hadsereg, mely fölér két hadtesttel való szaporodással. (Eddig 3 hadtest zseuvedett részleges vereséget, de nem bomlott fel.) Ha itt a Moselnél kerülne a dolog csatára, valószínűleg a francia jobb szárny, mely a Párisba vezető útát fedezi — lesz a főtámadás tárgya és ismét a porosz koronahercegek jutna e hadjárat-

ban a főszerep. Az utolsó tudósítások szerint a hadsereg Hagenau áthalad előre, Strassburg megfigyelésére egy hadtest maradván hátra.“

A Moselnél még mindig győzhet a francia hadsereg, minden attól függ, milyen erkölcsi szellem hatja át a szenvedett vereségek után.

A csatateren nem fogjuk feltalálni azokat a papírosan kimutatott kerek milliákat. A trainhez tartozó legénységre 5, a harczerképtelenekre a tapasztalt 15%-kat le kell tñtünk s így 500,000ból alig marad valamivel több 400,000 nél.

Ha „tebát számba veszzük azt, hogy a német hadsereg ellenséges földön haladván előre, hadműködési vonala hosszában hátrahagyott helyőrségek és figyelő-hadtestek által különösen Bitsch és Strassburgnál — kell hogy gyengítse számerjét, míg ellenfele (a francia) a Moselnél eszközölt tömör összpontosítás, Metz és Thionville sáncaival tal erősbül, ezek szerint 350,000 némettel 350,000 francia álland szemben, s ez utóbbiak a moseli erődökkel 60—80,000 embernyi erősbülést nyernek.

Magyar országgyűlés.

A képviselőház ülése aug. 5-én.

Elnökök: Somssich Pál.

Jegyzők: Bujanovics S., Iváckovics Gy.

A kormány részéről jelenvolt: Bedekovics.

Kihirdették a tegnapi szavazás eredményei a pénzügyi bizottság s a delegatio tagjaira:

A pénzügyi bizottság tagjaira 229 szavazat adatott be s a következők választották meg: Ghy-czy Kálmán 227, Zsedényi Ede 225, Wahrmann Mór 222, Csengeri Antal 221, gr. Khuen Henrik 220, Széll K. 216, Bittó István 209, Szontagh Pál (csanádi) 204, Kants Gyula 198, Pulszky Ferencz 193, Ordodi Pál 191, Bezzeredy László 190, Trefort Ágoston 187, Máriási Béla 186, Harkányi Frigyes 129 szavazattal.

A delegatio tagjaira nézve 176 szavazat adatott be, megválasztották a következők: Rendes tagokká: Bánó József 170, Bittó István 175, Bujanovics Sándor 175, Bobus Zeigmond 146, Ciotta János 172, Dániel Márton 98, Éber Nándor 166, Ernusz Kelemen 172, Házman Ferencz 175, Jónescu Döme 141, gr. Kálnoky Pál 149, b. Kemény Gábor 170, Királyi Pál 96, Kuba János 135, Lázár Dénezs 152, Ordodi Pál 175, Petrovay Ákos 146, Pulszky Ferencz 146, Prileszky Tádé 135, b. Radics S. 150, Széll K. 175, Szeiczzei Ödön 143, gr. Szirmai Ferencz 169, Sztányi Bernát 137, Szűgyényi László 171, Trefort Ágoston 153, Tormási Mihály 141, Tury Sámuel 148, Ürményi Mikea 171, Wächter Frigyes 171, Wahrmann Mór 153, b. Wodianer Albert 170, id. gr. Zichy I. 151, gr. Zichy Nándor 173, gr. Zichy Victor 144, Zsedényi Ede 174, Jancsó István 174, Vukovics Istv. 174, Pejacovics László 174, Suhaj Imre 173 szavazattal.

Póttagokká: Török Dániel 174, gr. Eszterházi Pál 174, Bogdán Vincez 172, Urbanovszky Ernő 153, Barcsai Ákos 150, gr. Butler Sándor 150, Jarka Bazil 148, Fabricius Károly 146, Késmárki József 113, Anker Hugo 175 szavazattal.

Ezután történt a tagoknak a szokásos 9 osztályba való kiosrolása.

Ennek megtörténtével

Zsedényi Ede tekintetbe véve a háznak 10 hónapos folyton ülésezését, indítványozza, hogy a ház napolja el magát mindaddig, a mig az elnök külön levél által össze nem hívja a képviselőket. (Helyeslés.)

Elnökök az indítvány határozattá létele esztére felhatalmazást kér a háztól, hogy az elnapol-tás alatt a képviselői lemondásokat elfogadhassa s új választásokat rendelhessen el. (Helyeslés.)

Irányi Dániel nem látja üdvösnek a ház elnapolását a jelen európai viszonyok közt, midőn inkább össze kellene az országgyűlésnek jönnie, ha nem volna együtt. Aggódiók a haza sorsán, mert nemzeti hadsereg hiányában nem lehetünk biztonságban, kéri azért a kormányt, hogy minden erejével beváltani törekedjék semlegeségi ígérletét, de ha más hibájából mégis a háború veszélyeibe sodortathatnánk, elvárja a kormánytól, hogy azonnal összehívja a házat, hogy ennek akarata legyen a kormány cselekvés háttéré, s ha a kormány ezt nem tenné, a képviselőház elnökétől várja el a mulasztás pótlását. (Helyeslés széles balról.)

Keglevics Béla gróf Zsedényinek egy szavára tesz megjegyzést: a ház ne napolja el, de felfüggeszse üléseit.

Elnökök: A ház bizalommal fogadta a kormány nyilatkozatait, nincs is ok azokban kételkedni, ő pedig teljesíteni fogja törvényesabta kötelességeit. (Éljenzés.)

Mintán a ház közakarata felfüggeszti az ülésedet, a legközelebbi ülés nemcsak szokott úton, de hírlapok és levél útján is tudtul fog adni. Addig is szerencsés hazaérkezést s újult erővel való visszatérést kíván képviselőitársai részére. (Meleg éljenzés.)

Az ülés jegyzőkönyve hitelesítettván, a képviselők szétoszlottak meleg kézsorítások közt.

A csatatérről.

A Röllé dandár, mely Weissenburgnál Bien erdő szélén táborozott, aug. 4-kén porosz és bajor lovasság központosított ágyútüze által meglepetett, s néhány turkus század, mely az erdőben délre tisztozta, elfogott. Mégis a foglyok közül sokan iszonyu módon védték magukat késekkel. Pelli tábornok az 1. zuávezred élén gyalog az ellenséges tömegekre vetette magát, melyek már az előcsapat fegyverglát és sátrait elfoglalták. Később a Montmaire dandárt megvizsgáló Donai a 10. vadászszázalóval a csatába vetette magát s az ellenséges lovasságot szoronszegezve vetette gyalogságára, mely kilencz dandár erejével egyszerre minden oldalról tűzbe ment. Donai tábornok az ellenség iszonyu tulajdaját gyilkos chassépot-tíz s két dandártűz által egy óránál tovább tartá fel. E közben a tábori távirat az egész francia hadsereget fellármázta. Mac-Mahon személyesen jött a halálra uszított zuávokkal s még jókor jött, hogy a hősiességen küzdő Donai dandárt megmentse, melyet 60-nál több ellenséges ágyú megingatni nem bírt. Donai számos golyó által találva, a 10. vadászszázaló élén esett el. Mac-Mahon hadtestének kibontakozását a badeni tűzértség is akadályozta. A francia hadsereget Donai hadtestének hősiessége föllelkesíté.

A „Journ. Officiel“ írja: Mintegy 8000 Weissenburg előtt harcoló bonyolult francziának 3 hadtesttel kelle küzdenie, melyek közt volt a porosz testőrség válogott csapatja is. Ezredeink, számbeli gyöngeségük dacára több órán át bámulatos hősiességgel állottak ellent, s midőn visszavonultak, az ellenség vesztesége oly jelentékeny volt, hogy az semmi üldözést sem merészelt.

Hagenau, aug. 5. Tegnap két bajor hadtest, porosz tűzértséggel erősítve Reichenbachon és Gross Reinfeldon át Weissenburg ellen indult. E város helyőrsége csekély volt, s Donai tábornok azonnal egy dandárt küldött oda. A magaslatokat tűzértség szállotta meg. A küzdelem tulságosan heves volt s főleg a város utcáin dühöngött. Itt leginkább bajor csapatok alkalmaztattak, melyek óriási veszteségeket szenvedtek. A francziák engedtek a tulerőnek s ágyúik védelmé alatt a weissenburgi magaslatok tulerő részére vonultak vissza. Az iszonyu tulerő dacára a poroszoknak rohammal kelle elfoglalniok a magaslatokat. A francziák vesztesége holtakban és sebesültekben 2000 ember.

Bergzabern, aug. 5. d. n. 9 órákor. Me délután három órákor a koronaherceg vezetése alatt Weissenburg megtámadtatt. Az előnyomulás három hadosztályban történt. Csak közvetlenül Weissenburg előtt találtak az ellenségre, mely azonnal a városba vonult vissza. A várost a poroszok háromszori roham után foglalták el. Az ellenség minden utcát erélylyel védett s a várost környező magaslatokra vonult vissza. Egy iszonyu támadás után a várost s a magaslatokat az ellenfélnek engedte át, s Wingen, Leinbach, Kleeburg és Riedselzbe vonult, a nélkül, hogy a poroszok tovább üldözték volna. A veszteségek igen nagyok, leginkább a bajor csapatoknál, melyek nagy része tűz-

ben volt. Nyolcz ezernél több halott és sebesült van. A francziák részéről sok halot és nehéz sebesült maradt a harcmezőn.

München, aug. 5. Esti 10 óra. A második bajor hadtest ma vitézzül küzdött Weissenburgnál. A porosz koronaherceg személyesen vezette a támadást. A francziák lépésről lépésre védték a várost, az utcák tömve vannak halottakkal. Csak 5 órákor sikerült porosz csapatok segélyével a francziákat a városból kiszorítani, kik Kleeburg, Riedselz és Schleichthalba vonultak vissza. A porosz és bajor csapatok kimerülése miatt a csata félbeszakították. A veszteség holtakban és sebesültekben bétézeret tesz.

München, aug. 6. A weissenburgi csatát a bajor Károly herceg-ezred nyitotta meg. Élén küzdött a porosz koronaherceg, ki táborkarával a legsűrűbb golyóesőnek tette ki magát s az által, valamint lelkesítő rábeszélése által sokat járult ahhoz, hogy a mieink, kiket az ellenség tűzértsége igen szorított, helyt állottak.

Ama távirat, mely által a porosz király a weissenburgi harcról értesített, így volt szerkesztve: „Véres, sajnálatraméltó győzelem.“

Mac-Mahonnak egész hadteste, mely a Weissenburgnál harczvonalon kívül álló 8000 embert lezámítva, alig mehetett 45,000 főre, (4-kén és 5-kén) Würthből keletre, körülbelül Weissenburg és Hagenau közt volt összpontosítva. Itt történt azután Mac-Mahon megtámadtatása, ki több órai csata után a porosz koronaherceg jelentése szerint hadtestével Rohrbachon és Bitschen át a francia sereg zömére vettetett vissza.

Ez tetze azután lehetségessé, hogy a dél német hadsereg 5-kén átkelhetett a Rajnán.

A porosz koronaherceg a maga hadteste számára is fel akarván használni az első nyereség előnyét, a dél-német hadsereggel, a mely most már a Rajna tulpartján foglalt állomást, egyesülni igyekezett, a mely egyesülés ez ideig valószínűleg már létesített is.

A különféle csatákat, melyeket Mac-Mahon a talnyomó erő ellen vívni kénytelen volt, röviden a következőkben foglalhatjuk össze: Mac-Mahon f. hó 6-kán megtámadtatván s megveretvén Würthnél, folytonos harczolás közt húzódott vissza Reichshofenre, Froeschweilerre és Bitsch felé.

München, aug. 8. esti 6 órákor. A folyó hó 6-diki wörthi eseményekről az 1. bajor hadtest következőket jelenti: Reggeli 6 órákor történt az indulás Ingelsheimből Lopsan és Lambertsloch felé, feneketlen mellékutakon. Würth felé ágyúörögés hallatszott, mire az ellenséges balszárny ellen az 1. hadosztály (Stephan) előnyomulása megkezdett, melynek eleje 1 órákor érkezett meg oda. Három órákor concentricus támadás kezdetett meg, s fél 5 órákor a magaslatok elkeseredett harcz után bevétettek. A mi veszteségeink jelentékenyek. Az ellenség rendtelenséggel hátrált s lovasság által üldözött. A 2. hadosztály, mint tartalék, a harczban közvetlenül nem vett részt. A részletek még nincsenek tudva.

Hamburg, aug. 9. Hetedikén este a wörthi csata után az ellenség a legnagyobb izgatottságban hátrált. Niederbronn mellett a francia tűzértség meg akart állapodni, de a hely a bajorok által bevétett. Az ellenség a bitschi úton ment vissza. A württembergi lovasság Reichshofen mellett sok eleséget és 4 ágyút foglalt el, a visszavonulási vonalat halottak és sebesültek földik. Ma reggel megszállták Hagenaut, melyet az ellenség elhagyott. Továbbá Saargemünd és Forbach is, utóbbi könnyű harcz után megszállott.

Hivatalos sürgönyök szerint Frossard és Mac-

emberi testről elemi oktatás és egészégtan, természettan és ének, a gyermekkerbeni közvetlen alkalmazásra, és ennek gyakorlati foglalkozásait.

Mielőtt a Fröbel nevelés tanára megkivántató tudomány a növelékben általános tanítatnék, mint azt a női nem korszerű kiképzése sürgősen kívánja, addig a több helyt létező gyermekkerbeni képezdét az anyák is használhatják, hogy magoknak az ohajtott oktatást megszerzhessék, s gyermekeiket a gyermekker foglalkozásaiba tökéletesen bevezethessék. Az anyákra nézve valóban csekély idő és fáradság áldozata által, gyermekeiknek a képzés és fejlődés oly becses nyereményén kívül, még egy boldog gyermekkeret szerzesnek. — Egy boldog gyermekker a szó teljes értelmében, nemcsak igen gyakran egy egész emberi élet ezüst pillanata, hanem azon föld is, melyben minden tiszta emberi erény, minden szép és jó gyökereket ver, s teljes mérvben tenyész.

A Fröbel nevelési mű áldása azonban csak akkor állhat tökéletesen elő, ha annak minden fokozatai a valóságban létesülendnek, és az egész gyermekker az élet kezdetétől a fiatal kor bevégeztéig a gyermekkerben töltesse el.

A családban, az anya közvetlen vezetése alatt van a gyermekker első fokozata, a kised gyermekker körülbelül a 3-dik év kezdetéig.

A gyermekker napontai 4—5 órai látogatásával kezdődik a második fokozat, mely támogatását szintén a családban kell hogy lelje, s a gyermekker körülbelül 5 dik évéig tartja meg.

A 3-dik fokozat, 5—7 éves korig, a háznál valamint az intézetnél a foglalkozások alatt komolyabb tanítást igényel.

Hogy az egész női nem legfontosabb hivatására, nevelési hivatására, előkészítsessék, a leány növeléknek az erre szükségeseiket kell tanítani.

Legfontosabb tanok, melyeket az iskolának s célra fel kellene venni: Fröbel nevelésana, az

Mahonnak az összes megyékben köztudomásra jutottat vereségei a társadalom minden osztályában a legnagyobb hazafias izgatottságot idézték elő. A mozgó nemzetörtség azt kívánja, hogy a sereghez költessék. Párisban, a számos kiáltványokkal szemben, ugyanez az eset. Számos egyének fegyvereket, s a sereghez költetést kívánják.

Más sürgönyök constatálják, hogy a szerencsétlenség Páris nem verte le, hanem nagy erőfeszítésre ösztönd; a készülődéseket így írják le:

A mi a francziák balszárnyát illeti, Frossard vezérlete alatt, az a folyó hó 2-kán esett saarbrücken csata után szintén visszazoritott Steinmetz tábornoknak 70,000 embere által. Ennek következtében a három német hadtest valószínűleg a lotharingiai síkság s a Mosel felé kíván előre nyomulni, hol összpontosulván a három hadtest, vagy 200—230,000 emberrel fogna a döntő csapás vívatni.

Az utolsó eseményekről a Saar mellől tudjuk, hogy Frossard szintén megveretett s visszavonulásra kényszerítetett, s hogy a porosz hadsereg itt is teljesen francia földön áll.

A legújabb hírek szerint a francziák főhadiszállása Chalonsba tetetett át — Metznél döntő csata váratik — a francia nemzeti v delem szerveztetik.

Türr tbnok Bismarckhoz.

Türr tbnok nyílt levele Bismarckhoz, szöszörint következőleg hangzik:

„Excellentiád! Ön bizonyosan emlékezni fog még 1866. évi június 10. és 11. napjaira, melyeken egy Poroszország és Auszria közötti háboru eshetőségéről beszélgettünk. De ha ennek emléke talán már elmosódott önben, engedje meg, hogy azt excellentiád emlékezetében néhány, az értekezés helyére vonatkozó részlet felhozása által újra felidézsem. Az ily külsőleges részletek által feléled gyakran az emlékező tehettség, és egy ismeretes helyiség megnevezése nem ritkán csodálatos módon frissíti fel az egész eszmekört, mely azzal véletlenül összekötöttebe jött.

1866. évi június 10-én este szerencsém volt excellentiáddal dolgozó szobájában beszélni, június 11-kén az ön kertjében egy nagy fa alatt egy egész órát töltöttem önnel. Excellentiád igen aggodott a megkezdendő háboru kimeneteléről. Ön azt mondá nekem: „Csak Napoleon császár akarná, hogy könnyű volna nekünk a háboru; a császár könnyen magának vehetné Belgiumot, sőt Luxemburgot is, és szabályozhatná Franciaország határát. Én mind ezt indítványba hoztam Napoleon császár előtt, de ő nem akart beleegyezni. Ha ön Párisba megy, kérem, mondja el mindezt ő fenéségének, Napoleon hercegnek.“

Igy nyilatkozott excellentiád előtem 1866. évi június 10-én és 11-kén. Mikor a háboru után, 1867. februárban, egy keleti küldetésről visszatérve, önnel ismét beszéltem, azon nézetemet fejeztem ki excellentiád előtt, hogy Németország egysége csak úgy érhető el, ha Poroszország elszánja magát Carlo Alberto példáját követni, a ki 1848-ban nem többé Savoya lobogóját, hanem a nemzeti lobogót tűzte ki s országának szabadelvű alkotmányt adott. De azt látjuk, tevém hozzá, hogy Poroszország mindenütt csak a porosz zászlókat lobogtatja, és hogy a szövetségek oly alkotmányt ad, mely kevésbé szabadelvű, mint a német tartományok bármely alkotmánya.

Excellentiád erre azt felelé, hogy mindez igaz, és hogy a poroszpolitai kérévessék, melyek Vilmos király kormányát kiválólag jellemzik, sajnosak, de hogy nem áll excellentiád hatalmában

jóvá tenni azt, mit a király és a nagy porosz párt eszközöltek.

Ausztriáról szólva, azt mondám, hogy e hatalom talán mégis oly engedményeket fog tenni a magyaroknak, melyek az ország óhajainak megfelelőhetnek. Excellentiád erre azt válaszolá nekem, hogy ez iránt kétségei vannak és ezeket tevé hozzá: „Ausztria mindig Poroszország részére dolgozik. Tekintse a gasteini, valamint a nikolsburgi szerződést, Ausztria cserben hagyta szövetségeseit és alkalmat szolgáltatott nekem, velők szövetséget köthetni. Legyen meggyőződve, hogy én, ha az osztrák concessiók Magyarországot ki nem elégtlenék, mindent meg fogok tenni, hogy az ön hazáján segíthesek, hogy az teljes függetlenségét kivívja, sőt pártolni fogom Magyarországot terjedését kelet felé.“

Erre bátor voltam excellentiádnak azt válaszolni, hogy Magyarországnak nincsenek földítási vágyai, de hogy biztonságára „Lengyelország helyreállítása szükséges, mi által e nemes ország porosz részről is elégtelt nyerne.“ Excellentiád erre azt felelte, hogy Poroszország kéaz sokat tenni Magyarorszáért és az aldunai tartományokért, de Lengyelországról nem lehet szó, mivel Poroszország nem nélkülözheti Oroszország barátságát. Excellentiád a beszélgetés folyamában a panaszoktól és heveseségtől hozta szóba, mely ellen panaszkodott és ezeket tevé hozzá: „Franciaországgal békében akarok élni és nem kívánok háborut a francziákkal. Fegyvereink győzelmet 1866-ban kiválólag Napoleon császárnak köszönhetjük. Semlegeségre loyális magatartása által, melyért semmi kárpótlást nem kívánt, a császár haditervünket könnyítette, azért kész is vagyok Franciaországot mindenben támogatni. De itt Berlinben óvatosan kell eljárni, mert királyunkat nem szabad elreztenteni. De ha Napoleon császár irásban akarná valamely óhaját nyilvánítani, úgy vállalkozom kívánságát néhány hó alatt valóítani. Ha például bekebelezni kívánná Luxemburgot, úgy csak alakítsanak ott francia pártot, mely a Franciaországgal való egyesülést kívánja. Én nem is fogom vizsgálni, vajjon valóban a lakosság többsége kívánja-e az egyesülést, hanem hallgatással fogadom a befejezett tényt. A mi Belgiumot illeti, gyakran mondtam és még egyszer ismétlem, hogy Napoleon császár vegye magának Belgiumot, és ha valamely kormány ennek gátot akarna vetni, úgy mi szoronyainkat fogjuk eléje tartani.

Excellentiád tudja, hogy én elmondtam ezeket Napoleon császárnak, mivel e tekintetben azon czim alatt írtam önek, melyet excellentiád sajátkezűleg leirt tárczámba, melyet én gondosan eltettem. Ezen levelemben figyelmeztettem excellentiádat, hogy Poroszországnak, ha Franciaországgal barátságot akar magának szerezeni, magatartása által be kell bizonyítania, hogy egy szabad Németország, nem pedig a porosz militarismus politikájának czélja.

A concessiók, melyeket Ausztria a magyaroknak tett, jelentékenyek voltak, a nagy többség örömmel fogadta azokat, és mikor én magam husz évi száműzetés után hazámba 1867-diki szeptember közepén visszatértem, meggyőződtem, hogy a magyarok nagy többsége úszintén ki volt békülve uralkodójával. Nemsokára azután Konstantinápolyba és innen Belgrádba mentem. Utóbbi városban az olasz consul, Slovaso lovagnál, Lobarean ur, porosz consullal és a szerb senatus elnökével, Marinovic urral találkoztam. Politikai tárgyakról folyt a beszéd. Ennek folyamában a porosz consul, Marinovic urhoz fordulva azt mondá, hogy Szerbiának erélyesen fegyverkeznie kell,

A 4 dik fokozat Fröbel „közvetítő osztalya“ mely közvetlen az iskolára készít elő, s melynek foglalkozásai az elemi iskolákba is felveendőek lennének.

A gyermeknek a valódi iskoláiban beléptével Fröbel nevelés modora nincs befejezve. — A gyermekkeret és mellett fiatalkori kerteknek kell követni, mely az érettebb gyermekkernek az őt illető szervezett játék helyet nyújtja.

Mihelyt az iskola (névszerint a népiskola) Pestalozzi szemléleti tanárhoz, Fröbel munka és művészet elemi csatlolandja, a gyermekkeret követő intézmények is teremve lesznek.

A gyermekkeret tanítványainak jelenleg, kik átmenet nélkül a gyermekkeret szabadságából az iskolába lépnek, még nehéz állásuk van, s a tanítóktól feltűzetelt igénylik, hogy magokat az idegen elemekhez szabni tanulják. Azonban azon sokszor kifejezett vádák: mintha a gyermekkeret tanítványai az iskolai fegyelmek magokat alá rendelni nem akarják, szorakozottak, nyughatatlank, játsziak s figyelmetleneknek mutatkoznának, csak azon intézetek tanítványait sújja, melyek a gyermekkeret nevezet annak lényege, módszere s helyes vezetése nélkül viseltetik, s melyeknek száma fájdalom még nagy. Azon gyermekkeretek, melyek valódi Fröbel módorában vannak vezetve, az iskolának a legjobban készült, s fegyelmre alkalmazható tanítványokat adja, ha ezek azt szabályszerűen s folytonosan látogatták. Ezt a gyakori tapasztalat mutatja.

TÁRCZA.

A gyermek-kert és a gyermeki játék fontossága.

Marenholz-Büllow B. után közli: báró Perényi Málvina, gróf Hessenstein Móróné.

XIII.

Ha a nevelésnek azon fontos feladata van, hogy ezen ösztönök rendeltetésének elérhetőségét lehetségessé tegye, hogy a szellemi élet tényezői legyenek, akkor célját csak a gyermeki játék szervezése és vezetése által érheti el, úgy mint azt a gyermekkeret teszi. A cél csak az eszközök helyes alkalmazása által érhető el. Névszerint az által, hogy a gyermeki ösztönöket csupán érzéki kívánságtól, mely őket elfajlásához vezetne, ideális kielégítés utáni törekvése felemelve, nekik az ily kielégítés megengedtetik. Ebben rejlik a gyermekkeret és foglalkozásainak magas jelentősége a nevelés erkölcsi oldalát illetőleg. S épen ez az, mely jelenleg javított, sőt tökéletes átalakítást igényel, hogy a mindig tovább harapodó erkölcselenség meggátolassék.

Azt mondja Fröbel: „Ezen kor játéka az egész jövő élet csira levelei; mert az egész ember legfőbb hajlamaival, legbensőbb lényében mutatkozik bennök, és fejlék belőlök. Ezen életszakban van az ember egész jövő életének forrása, s hogy ezen jövő élet derült vagy zavart, szelid vagy zajongó, tétlenség vagy szegény, alakító vagy romboló, haraszt vagy békét hozó legyen, attól függ,

hogy az első kedvező alkalommal a Dunán és a Száván átlépve, Horvátországot, Bácsot és a Bánságot elfoglalja és a poroszoknak, kik Csehországon át Bécsnek mennének, segítségükre jöjjön, míg más részről az oroszok előre nyomulnának.

Magam részéről megjegyeztem Lobarean urnak, hogy szavai sok gondolkodást valót adnak, és hogy úgy látszik, mintha Berlinben a háború programját 1866 óta tökéletesen megváltoztatták volna. A porosz konszult most már szavainak egészen más értelmet akart ugyan adni, de e mellett mind jobban összezavarodott. Mikor magam maradtam, a szerb senatus elnökével, biztosított Marinovic ur, hogy Szerbia soha sem fogja magát a porosz biztatások (Aufstachelungen) által ily kockázatos vállalatokra ragadtatni, kivált miután a szerbeknek nagy érdekükben van, a barátságot Magyarországgal fenntartani.

Megjegyeztem erre, hogy mindkét ország, Magyarország és Szerbia érdeke kívánja, hogy a legjobb egyetértésben maradjanak, és hogy áldandó kell a szerencsés véletlent, mely ismét a porosz tervek egy részét felfedezte előttem, melyek porosz sympathiámból gyökeresen kigyógyíthatnak.

Keletről visszatérve 1867. évi október hónapban, ez esetet, melyet szokásom szerint jegyzeteim közé iktattam, elbeszéltem néhány barátomnak és honfitársamnak.

Nem volt szándékom mindezt a közönség előtt felhozni, de mivel látom, hogy excellenciák a megindított leleplezések, kivált a Benedetti-féle szerződés közzétételével ártatlannak akarja magát a világ előtt feltüntetni, azért becsületes háborúnak tartom, ha e kis emlékeztetéseket ugyanazon nyilvánosság útján küldöm excellenciáknak, melyre ön appellált.

Magyarország forrón óhajtja, Németországot szabadnak és nagyban láthatni, de Magyarország nem fogja magát Poroszországot, az oroszok bense barátja által megzavartatni. Az első fenyegetésre a magyarok, úgy mint Mária Theresia alatt, a vesztély napjaiban uralkodóknak körül fognak sorakozni, hazájuk védelmére.

Türr István.

Fürdői levél.

(br.) Bázna-ról írják lapunknak aug. 5-ről: „E hirre vergődött fürdőt az idén is számosan látogattak meg; elannyira, hogy daczára az utóbbi időben tett nagyobb szerű építkezéseknak, lakás szűkéről panaszkodnak. Három- és négyezer között ingadozik jelenben a vendégek száma, kik e felteleges völgy idejében teszi, vagy szellemi üdülést keresnek. Az időjárás a betegek mindkét nemére nézve felette kedvező. Majdnem egész július hó esős volt és Neptun uralkodik most is e tájakon. Megtörtént, hogy egy napig nem láttuk a napot a setét felhők miatt. Mindenki legelőbb szobájában kuttog és unatkozik, a sétány üres s jaj annak, ki az oda vezető, feneketlen sárral fűdött úton kísérletet tesz e két sor elápadt ákác- és vadgesztenye-fához érni. Legelőbb panaszt hallhatni azonban a rossz ellátás miatt. A vendéglőben mindent roppant magas áron lehet kapni és mégis, kivételesen úgy, hogy ne legyen okunk panaszra. Itten csak egészséges emberek számára főznek, a gyöngékedőknek külön konyhát kell tartaniok (konyha nélkül), vagy pedig menjének innen más, boldogabb hazába, ha megfogott és megtört egészségüket restaurálni óhajtják. Ezen a bajon a főkonyha felügyelőnő még kivételesen sem szokott segíteni. E sorok írója is megtörtént, hogy a jámbor donna Pelargoniába küldte könnyű ételért. Csodálatos, hogy nem támad az elbizott vendéglőnek concurrence, mit egyáltalán mindenki óhajt. Valóban, felette szükséges volna még egy második vendéglő otlan, és bizonyára, azon a helyen, hol anynyi ezerre menő forgalom van, egy második becsületes vállalkozó nemcsak meggazdagodna, de hasznos szolgálatot tenna a vendégeknek is. A fürdői mulatságok között első sorban a vasárnapi bállok állanak. Egy pár azok közül szépen sikerült. A nevezetesebb erdélyi családok közül itt van Kolozsvárról Nagy Elekné, közkedvesügi Irma leányával.

UJDONSÁGOK.

(—) Erdély több vidékéről panaszos hangon tudósítják lapunkat, hogy a sok esőzés és árvizek, roppant sok kárt okoztak mezői gazdáinknak. Sok helyen nem hordhatják be a szántóföldekről a gabonát, a kalangyák már már kiszöktélnek, temérdek sokat pedig elsöpört az ár. A kártékony elemek városunkat és vidékét sem kímélik, a sok esőzés miatt nálunk is elég ok van panaszra.

+ Gyilkosság egy pipaszárért. Tegnapelőtt a feleki határon, Kolozsvár közelében két izraelita utas közül egyik pipaszárát kibíllatta a székérből, s midőn észrevette, hogy kára történt, annak keresésére indult. Csakugyan meg is találta azt egy feleki román kezében, hanem ez tulajdonának vallá és erősitte a lelt tárgyat, és ehogy sem akar az izraelitának visszaadni. A szóvítából csakhamar kölcsönös, tetteges bántalmazás fejlődött ki; a román, kezénél lévő hatalmas bottal mindkét izraelitát erősen ültgelni kezdte. Az idősb izraelita

erre elővette revolverét, s hogy ellenét megriaszta, egy töltést a földbe lőtt. Erre az oláh, gondolván, hogy a fegyver teljesen ki van löve, fölbátorodott, s azon szavakkal: „már most megüllek“ a fegyveres izraelita fejét keményen megtűtötte. A sértett erre a román mellének szegte a pisztolyt és meg is lötte. Utóbbi halva, a két izraelitát pedig borzasztón összeverte hozták Kolozsvárra a hely színéről. Az ügy a városi törvényszék előtt áll.

+ A Gyümölcsárusnők nagy serege és az ilahi pomológus nagymértékben elárasztották piacunkat éretlen gyümölcscsal, minék már is kollektív következményei mutatkoznak, a fogyasztó közönség körében. Hát mire való a Szamos? Kíváncsatos volna, hogy a rendőrség és városi orvos urak ez ártalmas példára a Szamost bívná vendégtül. Így történt ez régen is.

+ A Nagy-Szamos tegnap éjjel a sétatér végénél kiöntött medréről, s a Rózsá ligetnek egyik részét felette megrongálta. Ha az ár nem apad gyorsan, bizonyára újlag vesztini fognak e gyönyörű helyből néhány négyezög öltöt és vagy 8—10 darab szép élőfát. Lapunk maga idejében felszólt a partok megerősítése végett, s figyelmezteték az illetőket a káros következményekre; de most is, mint igen sokszor, nem tettek elég érelyes intézkedést, hogy a romboló elemet, mennyiben lehet megzabolazzák. Vajjon ki fogja aztán visszafizetni azon megbecsülhetlen károkat, mi a mulasztás miatt érheti e városi tulajdont?

◁ Tegnapelőtt egy veszett eb nyargalt a külvárosi utcákon le s föl. Honnan jött, hova ment? nem kérdezte senki a veszedelmes állattól, a jó felvigyázat miatt egy szőre szála sem görült meg. Szerencse, hogy egyéb baj nem történt, minthogy egy disznót megharapott. Pár perc múlva meg is dögült bele a disznó.

— Azon katonai szolgálományok ügye, melyek 1848/9. és 50-ban osztrák és orosz csapatoknak, magánosok és községek által szolgáltatottak és még ki nem egyenlítették, felsőbb rendelkezésre a honvédelmi miniszteriumtól a pénzügyihez áttétetett. — Valóban ideje is, hogy 22 esztendő múlva egyik miniszteriumtól a másikhoz áttétessék.

— Mint a pesti lapok írják, több honvédtábornok és számos tiszt kinevezése legközelebb kilátásba voloa helyezve.

—? A lóévásárlások a sorhad számára városunkban is megkezdődtek tegnapelőtt. Az illető bizottmány a nemzeti szállodában ültette fel sátrát. Ugyanez úgy tekintetéből egy huszártábornok időzik körünkben, ki tegnapelőtt érkezett ide.

(—) Aranyoszek képviselő állandó bizottmánya folyó év augusztus hava 24-dik napján reggeli 9 órában kezdődik III-dik rendes ünegyedves gyűlését fogja tartani. Targyai leendenek: Szentcsitett törvényhatósági megtanulások tárgyalása, keblti ügyek elintézése és egy árvai széki jegyző választása stb. Abban a részvetelre, a képviselő állandó bizottmány tagjai meghivatnak. Felvenczen, 1870. évi augusztus hó 7-kén. Béli Gergely, főkirálybíró.

(—) A francia raktárakban aug. 1-én volt 3.000.000 rőf posztó; 2.400.000 pár cipő; 1.800.000 tülénytáska; 200.000 csákó; 500.000 tuczet ing; 300.000 köpeny. Azóta sokat kiosztottak, de sokat is kipótláltak.

(—) Vajda-Hunyadon igen érdekes fölfedezést tettek a vár javítása alkalmával. A kápolna közelében lévő teremben ugyanis több rendbeli vakolat alatt két falfestményre akadtak, melyek egyike férfi, másika női mellképet ábrázol, s a mellettük lévő családi czimerek után következőképpen, egyike Hunyady Jánost, másika Szilágyi Erzsébetet ábrázolja. E két képet már le is fényképezték. A javítási munkálatok egyébiránt Schulz vezetése alatt gyorsan folynak, augusztus végére a nagy lovagterem és egy bástya készen lesz, s a nagy fedelek egy része is fel van már rakva. Hasonlag igen érdekes fölfedezést tett közlebről Mindszentsen Klimkovits B. tanár is, ki gr. Csáky Tivadar úrnál lévén, a szomazéd Zsigra nevű faluban pompás kivitelű románkori templomra bukkant, s ugyanott nemcsak történelmi érdekű, egész csatákat ábrázoló freskókat, góth oltárokat, régi egyházi edényeket fedezett fel, hanem egy kezdetleges felirat, czimeres sirlappal fűdött kriptát is. Kétségtelen — írja az „Archeologiai Értesítő“ — hogy a zsigrai templom románkori; ehhez képest Felső-Magyarországon ez a második, miután a szepesi káptalan dombján a két nyugati torony szintén románkori. Gróf Csáky úgy nyilatkozott, hogy a zsigrai sirlapolt szakfőírők jelenlétében nyitattja fel.

— Buvár. Árunk berakodása közben a „Fin me“ gőzhajóra, egy máza vaspléh leisklót a fedezet széléről és a Dunába elmerült. Palkovics Ottó másodhajóskapitány nyomban utána ugrott vaskajmóval ellátott kötéllel, és ötszöri alámerülés után sikerült neki az egészet kimenteni.

— Abd-el Kader most meg már Bismarckhoz irt levelet. A vakmerő kopasz t. i. felhívta az arabot, hogy harcoljon Poroszországgal mellett. No hi szem dülbe is jött a puszták hőse: „Dicséret istennek! — mondja — Inkább hulljon ki lovaink seregye, minsem Abd-el-Kader Ben-Mahi-Edden hálatlan legyen a hatalmas III. Napoleonhoz (kit Isten oltalmazzon). Temesse el a por az ön szerénytelen és igazságtalan nemzetét és a francia kar-

dokát vér fesse pirosra: a poroszok vére (az Isten büntesse meg őket!) Ezt kívánja az Isten szolgája. Abd-el Kader.“ sat.

(—) Nemzetközi társalgás. Párisban is Berlinben is van egy nemzetközi sebestült ápoló-bizottmány. A párisinak elnöke Flavigny gróf jul. 21-én levelet irt a berliniek elnökéhez Sydow úrhoz, melyben emlékezteti, hogy „az esetet ellenség nem ellenség,“ igéri, hogy Párisban úgy fogják a német sebestülteket ápolni, mintha francziák volnának, s hasonlót kér a berliniektől. — Sydow elnök jul. 26-kán felelvén, a berliniek részéről is kijelenti, hogy a francia sebestülteket úgy fogják ápolni, mintha németek volnának. — Mindkét bizottmány ragaszkodik a genfi határozatokhoz. — E két levél két óáz a sivatagban.

(—) I-ső Napoleon, a csaták nagy mestere, 1804-ben következőleg irt egy tábornokához: „Soha se feledje ön e három dolgot: egyesítése az erőknök, tevékenység és szilárd elhatározás elveszni dicsőséggel. Ez a hadtudomány az azon három nagy elve, melyek működésében mindig szerencsével kísértek.“ Ugy látszik, a francziák sokat felejtettek e tanból, mely pedig harcok szabálya ma is. A jelenlegi francia műveletek azt tanúsítják, hogy a francia fővezérel hütlén lett a két fölvezet: „egységes működés, tevékenység.“

Új könyvek:

1) Történelmi dolgozatok a magyar és román nemzet viharos korszakából. Irta Koós Ferenc 1854 dec. 29. 1869 jun. 12-ig bukaresti ref. lelkész és jelenleg a dévai állam tanítóképződe rend. és id. igazgatótanára. I. füzet 19c lap. Bolti ára 1 frt 30 kr. o. é. M.-Vásárhelyt Wittich József könyvtáros bizottmánya 1870. Ajánljuk e korszerű és hézagpótló művet olvasónk figyelmébe.

2) Korszerű egyházi beszédek: Irta Zombori Gedő megyészi ref. lelkész II. füzet. 191 lap. Ára 1 frt 20 kr. Miskolcz, Fraenkel B. tulajdona 1870.

KÜLFÖLD.

Páris, aug. 8. (este 8 óra 55 p) Ma délután a miniszereknek következő proklamációját adattott ki: „Francziák! Mi megmondott az igazat; most rajtatok a sor, kötelességeket teljesíteni. Vajha Franciaország egyik végétől a másikig minden kebelből csak egy kiáltás hallatszanék. Vajha az egész nép felkelne, hogy a nagy harcot folytassa. Ezredünkben néhány a tulnyomó erőnek lett áldozata. Hadseregünk nem győzetett le. Segítették azt egy pillanatig szerencsés merészség ellen. Szegedzzünk annak ellenbe szívósságot, melyet a sora megfektendez. Keljünk fel, hogy a betolakodók hadd bukjanak meg a tömegek bátyáján mint 1792-ben és hadd legyen balsorsunk — mint Sebastopolnál — győzelmünk iskolája. Bűn lenne, csak egy pillanatig is kételkedni a haza üdvén, és ahhoz hozzá nem járulni. Fel! Fel! a központ, éjszak és dél lakosai, kiket a háború terhei nem nyomnak, — siessetek elé egyetértő lelkesültséggel; hozzatok segíteget keleti testvéreiteknek. Vajha a sikerekben egyetértő Franciaország a megpróbáltatásban még jobban összetartana; vajha isten megáldaná fegyvereinket!

A „Journal Officiel“ mai esti lapja constatálja az ország egyértelmű hazafiasságát és kimutatja, hogy a Hoheenzollernek végleges diadala és egy abból keletkező német császárság, mely minden áron a tengerpartokat kíváná, Európa majd minden hatalmasságát fenyegetné. Apellál az európai kormányokhoz és népekhez, hogy Európát mentsek meg a porosz szarnokságtól és mentsek meg Európa egységnyel. A hivatalos lap azon sympathiákra hivatkozik, melyek Európa legtöbb hatalmassága részéről Franciaország iránt nyilvánultak és az ország bizalmához apellál. Elismerését nyilvánítja a francia sajtó magatartása iránt és azt mondja: A kamara nemes közreműködése a csapatoknak új erőt fog kölcsönözni. A lap ezen szavakkal végzi cikkét: Az 1870-iki Franciaország meg fogja mutatni Európa népeinek, hogy mi még nem fajultunk el.

Páris, aug. 9. A senatus mai ülésében az államtanács elnöke, Parien, így nyilatkozott: Kudarcot vallottunk, de nem győztünk le; hadseregünk nagyobb része még nem volt csatában; az megszerzendő számunkra a győzelmet; segélyforrásaink sértetlenek, mi a senatustól az általános felkelés jóváhagyását kérjük.

Mindenki készen van. Páris védelmi állapotba van helyezve, és hosszabb ideig kiállhatja az osztrómzáratot. A nemzetőrség általános szervezését kérjük; továbbá a mozgó nemzetrségnek részben az activ seregbe besorozását; és az 1871-iki korosztálynak a törvényes határidő előtti behívását.

A poroszok a mi belső pártoskodásainkból hasznot remélnék húzni; ezen remény meg fog csalatni, mert ha a rend megzavartatnék, erőszakot fognának használni, — az ostromállapot megengedi nekünk, hogy segítségünkre a nemzetőrségen kívül még más erőket is felhívhasunk.

Párisban aug. 7-én este fél kilenc órakor a miniszer tanács következő proklamációját tette közzé: „Egy megvetésre méltó csiny jogosan fölzigatolt benneteket. A bűnös elfogatott s az igazságszolgáltatás vizsgálatot tart. A kormány a legérelvesebb rendszabályokat ragadja meg, hogy ily gyalázatoság többé meg ne ujulhasson. A haza nevében, hősies hadseregünk nevében kívánjuk töletek, hogy nyugodtan és türelemmel maradjatok s a rendet fenntartsátok. Rendetlenség Párisban, Poroszország győzelméi lennének. Mihelyt biztos hír érkezik, legyen az jó vagy rossz, azonnal közöltetni fog veletek. Legyünk egyetértők és e pillanatban csak egy gondolatunk, csak egy óhajunk és egy érzelmünk legyen: fegyverünk győzedelme!

Az összes miniszerium.
(Névszerint.)

Párisban, f. hó 6-án este a Vendome téren tetemes néptömeg gyűlt össze, mely az igazságszolgálatot felhívta, s a bűnös elterjedt hamis hírek kutféjét akarta megtudni. Kérdezik, ha vajjon a hírek indítója el van-e fogva, s nevé kívánták tudni. Az igazságszolgálat megjelent az erkélyen, igen jól fogadtatt s beszédet tartott a tömeghez. Kijelenté, hogy minden tudósítás közöltetni fog, mihelyt megérkezik, a csapatmozgalmak kivételével, miknek ismerete az ellenségnek használna. A bűnös indítás indítója el van fogva, de ő nem akarja azt megnevezni, mielőtt vétkessége be lenne bizonyítva. (Élénk tetszés.) A miniszer ezt mondja: „A haza nevében, legyenek önök türelemmel, s oszoljunk ezen kiáltások közt: „Éljen a haza!“ A tömeg ismétlé e kiáltást, és szeszozlik.

Napoleon a Saarbrücki csata alkalmával a következők magánúrgonyt küldötte a császárnőnek: „Lajos a tüzkeresztegen átmélet, meglepő hideg vért tansított és legkövőbb sem lön felzigatva. „Froissard thornok egyik hadosztálya a Saarbrück balpartját uráló magaslatokat foglalta el. „A poroszok kevés ideig állottak ellen. „Mi az első sorban voltunk, de a golyók és bombák lábaink elő hullottak. „Lajos megtartott egy ágyugolyót mely egészen mellette esett le. „Voltak katonák, kik sirtak, midőn őt olyan nyugodtnak látták. „Csak egy tisztunk és 10 emberünk esett el.

Napoleon.“

Mint Kopenhágából jelentik, jul. 31-én délután a „Surveillance“, Bonet-Willamez admiralál, — Fredericksall közelében vetett horgonyt. A francia hajóraj többi hajói, egy porosz monitor üldözvén, estefelé Kopenhága elő érkeztek. Másnap a hajónép egy része kiszállott a partra, s a lakosság által lelkesülten üdvözöltetett.

A közvélemény naponkint igaztobbá lesz. A „Fraedrelandet“ s a Hejmondol“ felbátorítják a népet, s kimutatják annak föltétlen szükségét, hogy Dánia részt vegyen a háboruban, mihelyt kedvező alkalom fog kínálkozni. Ugyanoly érzelmektől lelkesített levelek érkeznek az ország minden részéből. A mezői kertletek ifjusága szintén pártolja a mozgalmat; mi azt mutatja, hogy ha háború tör ki, tetemes számú önkéntesek fognak jelentkezni. A kopenhágai önkéntesek száma naponkint növekszik; noha a hőségen igen farszatókka teszi a hadgyakorlatokat. Poroszország legközelebb újabb megszegését követé el az 1864-iki bécsi szerződésnek. Noha e szerződés 19. cikkke Schleswig lakosai számára 1870. nov. 16-ig biztosítja a Dániába kiköltözés szabadságát, most az engedély visszavonatt, s több oly ifjak, kik a legutóbbi néhány év alatt a tartományt elhagyták, s dán alattvalókká lettek, de később családjuk segítése végett Schleswigbe viszesztettek, le tartóztatnak, s a porosz seregbe beleszártak be.

London, aug. 9. Az alsóház tegnapi ülésében kinyilatkoztatá Gladstone, hogy Angolország azon esetre, ha a hadakozó felek egyike Belgium semlegességét megeérti, hajlandó a másik féllel közreműködni Belgium védelmezésére. Ezen szerződés a béke megkötése után egy évig maradna érvényben. E fölül a hadakozó hatalmak már értesítették.

Legújabb táviratok.

Páris, aug. 9. Grammont herceg hivatalosan tudatja a külkövetekkel, hogy Franciaország békét nem köt, míg egy ellenség van területén.

A porosz király Mainzban egy rendeletet bocsátatott ki, mely szerint az 1870-ki ujonczok, kik még csak novemberben lettek volna besorozandók, már most behivandók, úgy szintén az 1842—52-iki évi korosztálynak újabb ujonczozására minden előkészület gyorsan megtételnek. Továbbá a kiszolgáltak fölszólítottak, ha nem akarnak-e szolgálni az őrségi csapatoknál. Ha ez gyorsan keresztül vitetik, a német hadsereg a francziákét ezek újabb szervezkedése daczára felül fogja mulni.

